

HOLOKAUST -

RAZVOJ EMPATIJE I TOLERANCIJE
kao tema u nastavi Hrvatskoga jezika u osnovnoj
školi; primjeri iz prakse

Anamarija Didović Batinić, prof.

svibanj 2023.

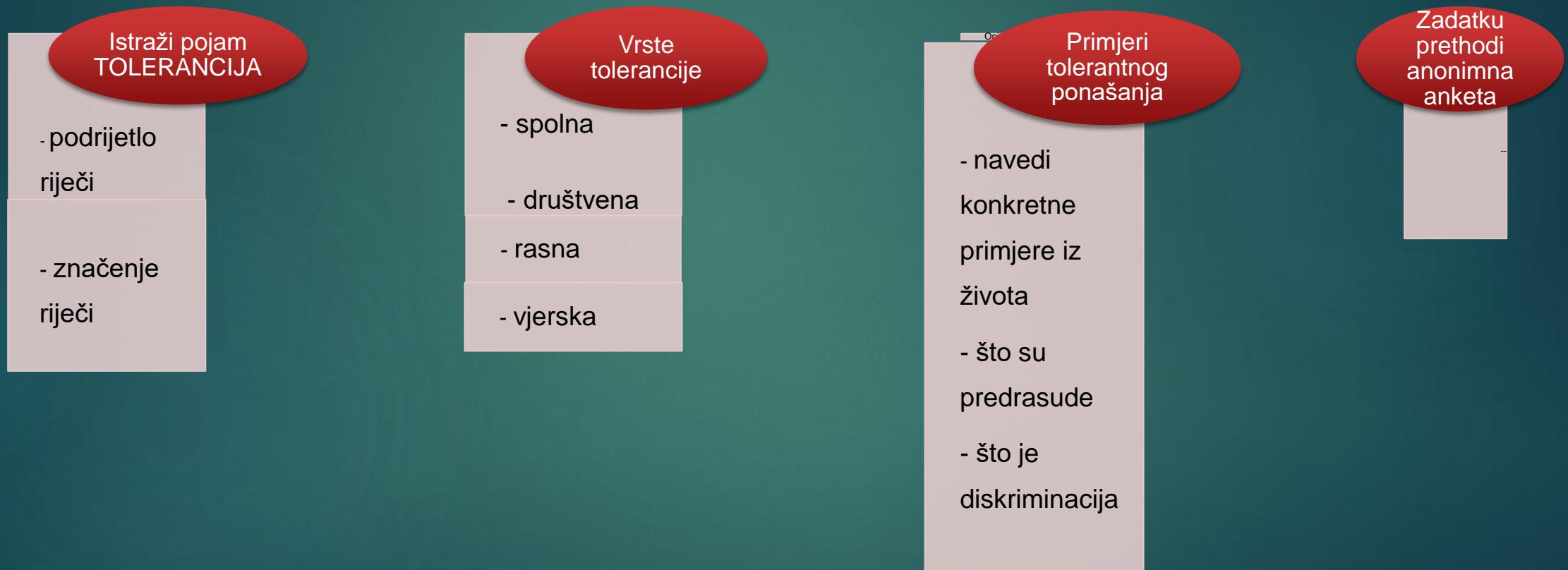

Tolerancija

- ▶ Obilježavanje Međunarodnog dana tolerancije – projektni zadatak; vježba usmenog izlaganja istraživačkoga rada
- ▶ Projekt *Budi promjena koju želiš vidjeti u svijetu* (od 2016. godine u petom i šestom razredu)
- ▶ pojam *TOLERANCIJA*
- ▶ učenici 5. razreda uglavnom se prvi put susreću s navedenim pojmom
- ▶ projektna nastava i rad u skupini
- ▶ povezanost netolerancije i ratova; nasilja; diskriminacije (rasne, vjerske, nacionalne)

- ▶ https://www.youtube.com/watch?v=Nz-IGFMZRD4&embeds_referring_euri=http%3A%2F%2Fos-igundulic-du.skole.hr%2F&feature=emb_imp_woyt

Tolerancija - vrlina koja omogućuje mir

Zadatak za učenike

E. Kishon, *Kod kuće je najgore*

<https://view.genial.ly/5ebacfd77719510d86618692/interactive-image-kod-kuce-je-najgore>

- U obradi djela *Kod kuće je najgore* u 7. ili 8. razredu bavimo se temom holokausta istražujući o životu pisca.
- Učenici istražuju podrijetlo i značenje riječi HOLOKAUST.

Zusac, Kradljivica knjiga

Kradljivica knjiga može se čitati na satu ili u sklopu Čitateljskoga kluba.

Ono što knjigu čini zanimljivom jest njezin pripovjedač (Smrt) i glavni lik, djevojčica, Njemica. Navedeno omogućuje uvid u drugu stranu priče o holokaustu koja učenicima može pojasniti i približiti pojam tolerancije s obzirom na u ratu poražene strane na kojima nikada svi ne dijele iste stavove te posvijestiti kako rat donosi žrtve i patnju svima; ne postoji kolektivna krivnja i osuda jednoga naroda primjer je netolerancije i nasilja.

TEME: Drugi svjetski rat, holokaust, nacizam i propaganda, Olimpijske igre u Berlinu (1936.), glad, neimaština i nezaposlenost kao posljedice rata, usvajanje djeteta, bullying u školama, adaptacija knjige, prijateljstvo, humanost, borba za opstanak, junaštvo, hrabrost, smrt, moći rijeći/knjige, nada, krivnja.

Izdvojene teme za rad u skupinama

RASIZAM

Lieselina strast su knjige, a Rudy sanja da postane prvak u trčanju. Tko je njegov idol? Zašto Rudy ne smije naglas govoriti da je Jesse Owens najbolji trkač svijeta iako to zaista jest? Istraži i raspravi zašto su Olimpijske igre u Berlinu 1936. bile kontroverzne.

BULLYING

Kako je protekao Lieselin prvi dan škole? Na koji je način prikazano vršnjačko nasilje i može li se to usporediti s nasiljem u današnjim školama?

SMRT

Koja je prva emocija koju povezujete sa smrću? Što vas najviše zanima kada je riječ o smrti? Je li tema smrti u našem društvu tabu ili o njoj možemo slobodno govoriti? Navedi primjere iz medija, pop-kulture, književnosti i slično.

TOLERANCIJA I ČOVJEČNOST

Postoje mnogi primjeri hrabrih ljudi usred zastrašujućih okolnosti tijekom Drugog svjetskog rata, uključujući i Nijemce koji su riskirali svoje živote kako bi sakrili židove i druge neistomišljenike koje su progonili nacisti. Zašto Hans pomaže Maxu iako time ugrožava obitelj? Koju osobinu time pokazuje? Što Hans duguje Maxovu ocu? Osjeća li krivnju zbog njegove smrti? Biste li i vi sakrili izbjeglicu ukoliko bi time ugrozili sebe i članove svoje obitelji?

Istraži i izdvoji nekoliko primjera hrabrih ljudi koji su tijekom ratova pomagali žrtvama na "drugoj strani".

La vita e bella –

zadatci za usmjereni gledanje filma i pisanje komentara

1. U uvodnom dijelu navedi osnovne podatke o filmu (redatelj, nagrade, godina, glavne uloge).
2. Igranofilmski žanr je komedija s primjesama tragičnog. Za svoj film Roberto Begnini izjavio je da *film nije komedija o holokaustu; to je film jednog komičara o holokaustu*. Je li Begnini uspio prikazati ozbiljnost teme, besmislenost i okrutnost ratnih zbivanja bez obzira na žanr? Objasni.
3. Izdvoji nekoliko podataka o likovima i sadržaju filma. Što razdvaja i razlikuje Guida i Doru? **Što ih spaja?**
4. Istraži povijesne činjenice koje se odnose na 2. svjetski rat u Italiji. Izdvoji ih te navedi u svom komentaru. Usporedi sadržaj filma i povijesne činjenice (npr. povijesne okolnosti u trenutku početka radnje; obojani konj – nagovještaj čega?; što su rasni zakoni i kako se o njima razgovara u školi ili za večerom Dorinih zaruka; povijesne okolnosti drugog dijela filma nakon protoka vremena kad likove vidimo u braku s djetetom; logori).
5. Vrednovanje filma/doživljaj filma i njegova poruka.

KOMENTAR	2 boda	1 bod	0 bodova
KOMPOZICIJA	Zastupljeni su svi dijelovi kompozicije (uvod, razrada i završetak).	Nedostaje jedan dio kompozicije (npr. nema uvoda, razrada je vrlo kratka u odnosu na ostale dijelove, nema završetka).	Nema kompozicijskih dijelova.
OSTVARENOST TEME	Tema je ostvarena. Dijelovi kompozicije povezani su smislom. U komentaru su zastupljeni svi dijelovi zadatka i sadržavaju odgovore na postavljena pitanja.	Tema je djelomično ostvarena, u razradi je učenik skrenuo s teme ili nije obuhvatio sve dijelove zadatka (npr. uvodni dio nije dobro oblikovan / nedostaje odgovor na pojedina pitanja u razradi / u završnom dijelu nije navedena ideja i sl.). Dijelovi kompozicije povezani su smislom.	Tema nije ostvarena. Kompozicijski dijelovi ostali su nepovezani i/ili nalikuju nabranju podataka. Učenik nije pratio zadane smjernice za oblikovanje komentara.
RJEČNIK I STIL	Rječnik i stil prilagođeni su vrsti teksta, korišten je standardni hrvatski jezik. Rečenice su smislene i međusobno povezane.	Rječnik je razvijen, ali izbor riječi povremeno nije u skladu sa standardnim jezikom. Rečenice su smislene i uglavnom povezane.	Rječnik i uporaba riječi nisu prilagođeni vrsti teksta. U tekstu su razgovorni izrazi i neformalni oblici izražavanja. Dijelovi rečenica ili riječi se ponavljaju, rečenice nisu povezane.
GRAMATIČKA I PRAVOPISNA TOČNOST	Usvojenost gramatičke i pravopisne norme u skladu je s dobi učenika. U tekstu su ukupno do 2 pravopisne ili gramatičke pogreške.	Manja odstupanja od gramatičke i pravopisne norme na razini dobi učenika. U tekstu su ukupno do 4 gramatičke ili pravopisne pogreške.	U tekstu je ukupno 5 ili više raznovrsnih gramatičkih ili pravopisnih pogrešaka. Nije usvojena gramatička i pravopisna norma na razini dobi učenika.
IZGLED	Tekst je uredan, čitak i jasno su vidljivi dijelovi kompozicije.	Tekst je pretežno uredan, vidljivi su dijelovi kompozicije.	Nisu jasno odvojeni dijelovi kompozicije. Tekst je neuredno napisan, nečitak.

Dnevnik Anne Frank – čitanje ulomaka na satu

- ▶ Čitanje odabralih ulomaka uz razgovor i iznošenje dojmova.
- ▶ Virtualna šetnja Kućom Anne Frank
- ▶ <https://www.annefrank.org/en/anne-frank/secret-annex/>

Roman se obrađuje na doživljajno-spoznajnoj razini; književno-teorijska razina u drugom je planu.

**Cilj je upoznavanje Anne i zbližavanje s Annom –
Anna ima sve osobine tinejdžerice, priateljice; djevojčice iz susjedstva.**

- ▶ Primjeri pitanja za razgovor:
- ▶ Možete li zamisliti život u tako skučenom prostoru? Bez prozora u svijet? Ne zaboravite da u to vrijeme nije bilo interneta i društvenih mreža.
- ▶ Zašto Ana živi u Amsterdamu? Kako izgleda život u Amsterdamu u to vrijeme?
- ▶ Kako izgleda suživot različitih stanovnika tajnog skrovišta?
- ▶ čitanje završnog dijela dnevnika

Dnevnik Anne Frank – čitanje ulomaka

Draga Kitty,

tako smo hodali na kiši, tata, mama i ja, svatko sa školskom torbom i torbom za namirnice, do vrha ispunjenima najrazličitijim nabacanim stvarima. Ljudi koji su išli na posao, sažalno su nas gledali. Na njihovim se licima moglo vidjeti koliko im je žao što nam ne mogu pomoći; **sjajna žuta zvijezda sve je govorila.**

Kakvo bi sve značenje mogla imati jedna sjajna zvijezda?

Što je sve govorila/značila OVA žuta zvijezda?

“Šestokraka zvijezda veličine dlana, žute boje, s crno izvučenim konturama i natpisom „ŽIDOV“ mora se nositi vidljivo na lijevoj strani grudnog dijela odjeće, za koji mora biti zašivena.“

Što je pogrom?

- ▶ Godine 1938, nakon pogroma, moja dva ujaka pobjegli su u Sjedinjene Države. Bakica je došla k nama; tada je imala sedamdeset tri godine. Nakon svibnja 1940. naglo je nestalo dobrih vremena: najprije rat, a onda kapitulacija iz koje je slijedio dolazak Nijemaca, i onda su doista počele patnje nas Židova. Antižidovski proglaši hitro su slijedili jedan za drugim. Židovi moraju nositi žutu zvijezdu, Židovi moraju predati bicikle, Židovi su protjerani iz vlakova i zabranjeno im je voziti auto. Židovima se dopušta kupovanje jedino između tri i pet sati, i to samo u radnjama s natpisom "Židovski dućan". Židovi moraju biti u kući do osam sati i čak ne smiju sjediti u vlastitom vrtu poslije toga sata. Židovima je zabranjeno posjećivati kazališta, kina i ostala mesta za razonodu. Židovi ne smiju sudjelovati u javnim sportovima. Zabranjen im je pristup na plivališta, igrališta za tenis i hokej te ostale sportske terene. Židovi ne smiju posjećivati kršćane. Židovi moraju ići u židovske škole... i još mnoge slične zabrane.

Tko je Kitty?

- ▶ Draga Kitty, kao da su između nedjelje i danas prošle godine. Dogodilo se toliko toga, kao da se čitav svijet okrenuo naglavce. Ali još sam živa, Kitty, a to je najvažnije, kaže tata. Da, zaista sam još živa, ali ne pitaj gdje ni kako. Ne bi razumjela nijednu riječ i zato ću ti početi pričati što se dogodilo u nedjelju popodne.
- ▶ Dogodi li vam se nekad da imate osjećaj da je od prekučer do danas prošla cijela vječnost? Kakve su to situacije?

Pripovijedanje – iznošenje doživljaja

- ▶ Što se dogodilo nakon Anninog posljednjeg zapisa?

- ▶ Zastani, udahni – upoznao si Annu. Anna nije stigla opisati najpotresniji dan svog boravka u tajnom skrovištu – odlazak. Učini to umjesto nje. Pripovijedaj u 1. osobi.

- ▶ Zadatak nije prikladan za sumativno vrednovanje. Učenici iznose svoje doživljaje i stavljaju se u ulogu lika – cilj je razvijanje empatije.

Izvor i:

- ▶ Begnini, Roberto. La vita e bella. Miramax Films. 1997.
- ▶ Dnevnik Anne Frank. Mozaik knjiga. 2016.
- ▶ Kishon, Ephraim. Kod kuće je najgore. Znanje. 2022.
- ▶ <https://genial.ly/> (poveznice na emisiju Školski sat, Hrvatski jezični portal, https://www.hrlektire.com/wp-content/uploads/2018/09/kishon_kod_kuce_je_najgore.pdf)
- ▶ https://www.kinovalli.net/wp-content/uploads/2020/05/Vodic_Kradljivica_knjiga-1.pdf
- ▶ Učenički radovi